

SABOTÁŽ^v

dva příběhy
ze spodních
pater nebe

Roman Sovák

Roman Sovák

narozen 10. 1. 1962

Bojkovice nedaleko Uherského Hradiště jsou místem, kde se potkávají oba dva příběhy ze spodních pater nebe. Výbuch muničního skladu, který iniciují americký a rusínský parašutista, nás vrací do období druhé světové války, příběh autorovy první lásky naopak hluboko do osmdesátých let.

Jak dopadne největší sabotáž období protektorátu, výhružky StB, zamilovaný moravský čundr či vynucená emigrace z pohledu autora na počátku 21. století? Čtíte!

Od brněnského autora žijícího v Praze Romana Sováka si můžete vychutnat i generační výpověď tehdejšího čtyřicátníka *Centimetr od tebež rtů* (Dauphin 2006) nebo román o současných a minulých vztazích dvou bývalých spolužáků *Zastílejte řížového medvěda* (Kniha Zlín 2009).

work in progress

© Roman Sovák

SABOTÁŽ

dva příběhy ze spodních pater nebe

Roman Sovák

SABOTÁŽ

dva příběhy ze spodních pater nebe

work in progress 2013

© **Autor:** Roman Sovák
© **Fotografie:** Petr Nikl
© **Design:** work in progress
© **Redakce:** Jaroslav Kestřánek

ISBN 978-80-905476-6-7

I.

Dámě po mém boku to šlape nejen v kopcích, ale i v hlavě napěchované po maturitě z dějepisu znalostmi o minulosti lidstva víc než moje špajzka polívkami v sáčku. Tak proč nic na můj historický exkurz neříká. Opravdu od ní nemůžu očekávat alespoň mírně uznalou reakci za to, jaké zajímavosti jí na místě té události sypu z rukávu? Když jsem jí to navíc už kdysi rozvykládal a nedokončil?

Tehdy jsme spolu *něco měli*, ale nedala mi čas. Láskyplně mi podminovala srdce a vyhodila do vzduchu stejně, jako to dopadlo s těmi muničními sklady pod námi.

No nic, makáme do svahu dál.

„Už jenom ten fakt, Petro,“ nevydržím mlčet dlouho, „že to tady za války provedli cizinci Vasiljev Nikolajevič Gregorovič a Wilibald Filster. Jak se asi tehdy dali dohromady? Šli na to společně už předem, nebo se snad nějakou náhodou potkali až tady? A jak to, že je tu Němci okamžitě nepopadli za klopy, když to tady měli kvůli tý zbrojovce celý dokonale obšancovaný! Bojkovice přece nejsou žádná anonymní Praha.“

Odezva – nula. A to jsem ji už ani nutně nečekal uznalou.

Za poslední dva kilometry jsem jí toho řekl spoustu: že se to stalo přesně rok před koncem války, že se to událo dole v areálu bojkovických Chemických a zbrojních závodů, že to bylo vyhození muničních objektů číslo sto jedna až sto pět. Že šlo o největší sabotáž na území protektorátu.

Jako bych mluvil do dubu.

Přidal jsem i detaily z tehdejšího hlášení bojkovické četnické stanice – podané navíc s vervou muže, který si po třiceti letech vzpo-

mněl, jak mu tehdy po té náhlé likvidaci milostného vztahu bylo. Mluvil jsem o válečné sabotáži, ale v každém slově byl kousek mého kdysi tak dokonale rozmetaného srdce tou její sabotáží.

V 15.45 hodin nastal ve zbrojovce v Bojkovicích první výbuch ve skladišti střeliva... Následovaly další... Strašný zmatek nastal... Ustrašené obyvatelstvo utíkalo do polí s dětmi, aby zachránili holý život. Celé městečko bylo zahaleno kouřem... Stále a stále pokračovaly výbuchy jednotlivých nášlapných min a granátů, které byly při výbuchu skladů po okolí zbrojovky rozmetány a teprve postupně vybuchovaly.

Do Bojkovic se sjelo na 30 hasičských sborů, však nemohly k hašení přikročiti, ježto hořící objekty a vybuchující střely se nedaly vodou hasiti... K večeru přijelo do zbrojovky německé vojsko vyzbrojené kulometry a konalo prohlídky. Každý musel být doma, na ulice se nesmělo vycházeti... Do celkového zmatku zazněl hukot leteckých motorů. Letadla létala úplně nízko nad střechami obydlí a prohledávala okolní lesy a pole, protože vznikla domněnka, že výbuchy jsou dílem partyzánů, kteří jsou prý v okolí Bojkovic... Výbuchy střel opakovaly se neustále až do druhého dne odpoledne.

Před Petrou to samozřejmě nebylo tak přesné; díry v paměti jsem látal fantaziemi, které nemohly předčít tu syrovou realitu policejní svodky. Ale zato jsem jí přidal: „A to není všecko. Paniku dovršili strachem zdivočelí plemenní býci z výstavy hospodářských zvířat, která se v Bojkovicích právě konala. Při pobíhání ulicema otrkali ne jeden pomalejš a nedostatečně úskočnej zadek.“

Pokračuje v mlčení, jako kdyby si uřezala jazyk.

Nakonec mi dech umožní připojit, jaký je zázrak, že si exploze takového kalibru vyžádaly pouze patero obětí, jenom z řad vojáků, a to až při odklizení nevybuchlé munice. A že díky tomuto zázraku – a díky ještě mnohem většímu, který následoval, totiž že to tady i přes rozkaz krvavého psa Karla Hermanna Franka, který se sem osobně dostavil, nakonec nedopadlo přesně jako v Lidicích – že tedy díky těmto zázrakům přežila moje babička, můj dědeček i má šestiletá matka, kteří tehdy v Bojkovicích vzdor neblahým okupačním poměrům sdíleli svoji náklonnost jeden pro druhého.

„Čímž nebesa připravila půdu,“ zaslechnu ještě sám sebe, jak se z posledního zbytku svých turistických sil snažím překlopit marnou osvětu alespoň v jakýsi druh smutného laškování, „abych se mohl později narodit já a oblažoval tě kdysi dávno i dnes svou milou přítomností.“

A šmytec. Dál si dáma šlape sama.

Ale Petra se zastaví taky, otočí se ke mně a konečně spustí: „A to mi po všech těch letech, co jsme se neviděli, musíš opravdu vykládat právě o tomhle? To mi nemůžeš říct, jak mi to sluší nebo jak bylo hezký, co jsme spolu prožili?“

Zničeně sebou švihnu na zadek a hledím dolů. Za chvíli mám před očima ty ohňové petardy, a přestože to není pro hustá oblaka kouře, zvířeného prachu a dlouhých let ani trochu možné, stejně tam pod sebou naprosto zřetelně vidím ty dezorientované býky i ty vyděšené obyvatele, jak v nesmírné hrůze prchají z Bojkovic do polí. A mezi nimi naprosto jasně rozeznávám svou babičku a svého dědečka a svoji malou maminku... s pevně spleteným, v běhu divoce poskakujícím copem... kteří se stejně urputně jako každý jiný snaží v co nejkratším čase T přemístit co nejdál od bodu E – pekelného epicentra.

A taky ty dva tam vidím. Ty mezinárodní šampiony, kteří to mají na svědomí. Na útěku z města teď stoupají přímo ke mně s Petrou a mně se to vůbec nechce líbit.

Seznámili jsme se sedmatřicet let po té velké válečné sabotáži jedné brněnské noci na konci května 1981. Vracel jsem se z posledního středoškolského večírku domů a klímbal v tramvaji. Probralo mě prudké brzdění, vytřeštil jsem oči – a uviděl na tyči u sedadla před svým nosem Petřinu ruku. Kdy se do nacpaného vozu vmáčkla a jak dlouho nade mnou už pohlávala, neměl jsem tušení.

Jakmile můj probouzející se zvědavostí vedený pohled doputoval po ruce a nenápadně odboče přes šikovou hruď až k jejím rtům, vyklouzl z nich směrem ke mně dotaz, za kolik jsem odmaturoval. To mě definitivně štouchlo zpátky do života – jak to mohla vědět, oblek jsem si na flám nebral.

„Proč myslíš, že jsem dělal maturitu?“

„Vypadáš na to... Za čtyři?“

„Proč myslíš?“

„Proč to zamlouváš!“

Díky neskutečné šňůře šťastných okolností jsem dopoledne opravdu odmaturoval za čtyři – ze čtyř předmětů za jedna... Zdráhal jsem se to však připustit.

Můj zrak už se zalíbením prodlel na jejím hezkém obličejí (Nacházel se nadto pod korunou graciézních, lehce zkadeřených vlasů v barvě tmavého medu snářejících se jí mnohem víc než jen s bezmála malebným půvabem až do půli zad pyšnicích se – jak jsem si, když se poněkud pootočila, také velmi dobře povšiml – koketně odstávajícími lopatkami upomínajícími mi jakási drobná, rozkošná

Můj zrak už se zalíbením prodlal na jejím hezkém obličejí...

madla... jenom ji za ně popadnout!) a napadlo mě, že u takového kvítka, které v nočních tramvajích samo od sebe oslovuje podnapilé zhýralce, bych měl určitě víc nadějí s pořádnou chlapáckou maturitou za šestnáct, anebo kdybych se jí rovnou mohl pochlubit, že mě čeká reparát. Jenomže dobře zalhat byla jaktěživo moje slabina.

„Takže fakt šprt. Já jsem to včera dala za osum. Jedničku mám jenom z dějáku, vyválčila jsem ji Napoleonem a bitvou u Slavkova.“

Požehnaná léta, v nichž podobná konverzace dostačuje, aby se urodil vztah. Že tomu tak bylo i v našem případě, lze usuzovat z rychle se odvíjejícího klubka událostí na konečné, kde jsme vystoupili.

Zatímco já jsem se ještě pokoušel o jakýsi vtip, přiložila mi na pusku ukazováček na znamení, že co bylo nutné, aby zaznělo před prvním vzájemným ohledáním našich rtů, je už za námi. Pochopil jsem, ale měl jsem o těchto věcech vlastní představu: konkrétně mi připadlo nevychované líbat, co jsem dosud nepohládl. Když jsem to vzápětí napravoval, přeskakovala mezi mou dlaní a medovým vlasopádem jedna jiskra za druhou, až se pozdní chodci otáčeli, jestli náhodou netře trolej o trolej, nedej bože o koleje. Bez ohledu na ně a na cokoli jsem jí olízl a něžně okousal ten její na sobě stále přiložený prst. Odměnou mi bylo tichounké dívčí zavržení se spodním tónem nedočkavosti.

Pustil jsem se do toho. Z podstaty věci plyne, že při ohledávání rtů se sotva mohly neohledat taky naše jazyky, a když k tomu nakonec ještě přičtu –

Po takové době jen sedimenty sentimentu, bahno banalit! Už jsem z něj uplácál dost, a tak jako rozloučení s naším seznamováním v oné květnové noci na počátku osmdesátých let minulého století raději zařadím facku, jíž mě Petra naprosto nesentimentálně upozor-

nila, že i když se noc vyvíjí pozoruhodně, zdaleka ne všechno v ní podlehne režimu ohledávání.

Byla v těch dalších několika týdnech, které nám byly dány, tolik něžná. A dnes je už dlouhé roky mrtvá.

Tu, co mě po mém boku doprovází na kopec nad Bojkovicemi, by patřiční specialisté nejspíš označili za výplod mysli, která se nechce smířit s pravým stavem věcí. Nastudovali spoustu odborné literatury a setkali se s mnohými případy, aby mi navíc uměli pohotově přisoudit diagnózu. Neberu jim to, každý má právo na svůj názor.

„Jsem jenom funkcí tvýho mozku,“ shrnula to za ně dokonce sama Petra.

Nejsem takový blázen, abych nevěděl, že ji už před víc než čtvrt stoletím opravdu zpopelnili, ale nemyslím, že je jenom výplodem mé hlavy. Vždyť kdykoli jsem se s ní po té tragédii, která ukončila její předmětnou existenci, viděl, číselo z ní tolik dívčí energie, měla úplně jiný pohled na věci než já, mluvila výhradně svým způsobem těla a řeči. Byla plná sebe, nikoli mě.

At' je z jakéhokoli těsta, začal jsem brát ty její návštěvy jako fakt. Přicházela za mnou nečekaně.

Ale dnes je to trochu jiné: snažil jsem se ji přivolat sám výběrem místa. Už jsme v Bojkovicích kdysi byli a bylo to pro nás oba *velmi* důležité. Ne před maturitní komisí, to až tady s ní pukla kukla mého dětství a tady ona zároveň měla největší šanci se přede mnou otevřít a nic netajit. Předhodil jsem jí Bojkovice jako vějičku a čekal, jestli mi na ni sedne, jestli se dostaví.

A stejně mě zase překvapila – že si jako místo našeho setkání vybere zrovna bufet, by mě ani ve snu nenapadlo.

Vybíral jsem si v něm po náročném mnohahodinovém přesunu z Prahy sem do matčina rodného města, čím potěšit jazyk a nerozzlobit žaludek, když ke mně nenápadně přistoupila a přimkla mi zezadu na oči svoje dlaně.

„Ale ne!“ poskočilo mi srdce radostí. „Jak se vede?“ Zavtipkovala, že ještě stejněji než naposledy, zato já že jsem nějak *zmoudřel*.

Otočil jsem se a zase jednou si vychutnával oči, při jejichž tvorbě se příroda dotkla mezi přiměřenosti – obrovské čokoládové.

Napadlo mě, kolikrát jsme na sebe kdysi, když ještě o ní nemohli žádní specialisté pochybovat, takto, i z ještě větší blízkosti hledávali. Co všechno jsme si přitom mlčky sdělovali. Naposledy si to pamatuji přesně: Ať tato chvíle nikdy neskončí! (Anebo jsem to telepaticky vysílal pouze já?) Jenže osudem všeho je pád do propasti nenávratna a aktuálně jsem stál před úkolem svrhnout do ní nějakou odpověď vyartikulovanou hezky nahlas.

„Ha-Ha-Ha. *Zmoudřel*? Zestárnul, Petříčko. To máš jistě na mysli.“

„Neříkej mi Petříčko! Zestárnul, ale gratuluju: mohls vypadat i hůř.“

„Tys uměla vždycky potěšit! Víš co? Přijel jsem si sem povyrazit do kopců. Přidej se a pokecáme.“

„Proto jsem přece tady. Nevláčela jsem se za tebou, abych tě viděla patnáct vteřin.“

Ukázal jsem prodavače na nejbližší bagetu a už jsme si to hrnuli ven. A tam, na chodníku, jsme před těmi několika týdny s Petrou zvedli kotvy a vypluli vstříc zvlněné krajině, stejnou cestou jako tenkrát na našem dávném výletě, jenom přesně opačným směrem. V jaké zvláštní symbióze se zde prolínaly roky 1944, 1981 a 2011, mrtví a živí!

Ať už je z jakéhokoli světa, po těch třiceti letech nám spolu bylo zase hezky. Mohli jsme se rychle dostat k velmi příjemnému vzpomínání. Ale já začnu o událostech z toho posledního kompletního válečného roku, a vlastně ani pořádně nevím proč.

Když jí přiblížím tu tehdejší sabotáž, vyprovokuje to snad Petru, aby se sama vrátila k té druhé, již v tom roce brutálních husákovských vražd – z nichž ta bratislavská se nás tak fatálně dotkla – spáchala na mém srdci ona a přesně tady to svým mlčením dovršila?

Na tom kopci, kde jsem sebou zničeně švihl na zadek a zahleděl se dolů na ohňové petardy, dezorientované býky a vyděšené obyvatele včetně mé babičky, dědečka a malé maminky, si za mnou nakonec přisedne. Od té doby sledujeme, jak se k nám ten diverzantský tandem na útěku od své prácičky v podobě stále a stále explodujících muničních skladů bojkovické zbrojovky přibližuje a přibližuje.

Položí mi dlaň na stehno. Žádná erotika, ani o to nestojím. Jestli to vůbec něco znamená, tak tu nejdecentnější omluvu za to, jak se tehdy rozhodla. Ale spíš si na mě svou ruku jenom odložila a já si to tím omlouváním namlouvám.

„Víš dobře,“ začne nakonec, „že až sem Gregorovič a Filster dorazí –“
Rychle jí kladu na rty ukazováček.

Vím, co chce říct, ale mnohem raději bych slyšel, že když někdo o něco vytrvale stojí, tak se to i přes totálně rozeštelovaná kolečka osudu nakonec může posunout kamkoli.

Ano, chci to posunout. I dnes, když už je Petra zase pryč a já to po pár týdnech od toho našeho posledního, druhého bělokarpatského pobytu sepisuji v pohodlí domova pár kroků od špajzky plné polívek instantních stejně, jako jsou už dlouho všechny moje dny a roky (obojí kupodivu působí na můj žaludek tak blahodárně). I když to není pro hustá oblaka let a nemilosrdné bouřky událostí možné. I přesto, že mi rozum velí nechat to být a věnovat se milosrdným přízemním starostem, při nichž se tak hezky zapomíná. I když se to může posunout už jenom v mém srdci.

Kdysi mi ho láskyplně podminovala a vyhodila do vzduchu. Strávil jsem spoustu času snahou to pochopit, dokonce jsem povídání o ní už jednou rozepsal, ale bylo to tehdy ještě příliš brzy. Později jsem zjistil, že mezi dvěma lidmi se některé věci prostě stanou, aniž by bylo možné jednoznačně zabořit prstem do viníka. Ale něco si o tom každý z těch dvou myslí a já nejsem žádná výjimka.

Objevil jsem paralelu: tu válečnou sabotáž. Nedokonalou, samozřejmě, ale zvláštní přinejmenším tím, že se udála přesně na tomtéž místě, v rodišti mé matky. Málem jsem se kvůli sabotáži bojkovických muničních skladů nenarodil a vyhnul se tak té Petřině... Ušetřil bych si špatnou zkušenost, ale to by byla škoda života. A přesto, jak to tehdy dopadlo, je mi líto, že ten její trval tak krátce.

Tak nevím – jak skončit, aby to byl zároveň začátek? Snad tím, že podstatou každé sabotáže je princip utajení.

II.

Nadechne se a skočí do promrzlé noční hlubiny. Po chvilce se nad ním objeví obrovitý klobouk a pád zpomalí prudké trhnutí.

Zatímco stroj, který ho sem přes frontu dostal, se namáhavě škrábe nahoru a v životadárném oblouku nabírá kurs zpátky ke svým, nad Němci okupovaném území visí podsaditý, ne příliš vysoký mladý muž. Má vysedlé lícní kosti, které jeho pohublému obličejí zdálky nespravedlivě podsouvají kontury dobře krmeného byrokrata. Zblízka mu pod černočerným obočím těkají stejně černočerné oči, od nich se spouští zešíroka nabraný nos. V kontrastu s tím by se náhodnému pozorovateli nejspíš jeho rty jevily až žensky jemné a citlivé.

Ale jaký náhodný pozorovatel koncem dubna 1944 kousek od státní hranice mezi protektorátem a Slovenskem stovky metrů nad zemí? Jedině tak jeho parťák z dvojčlenného desantu, jenomže ten se vrhl do větrného kotle noci už před ním.

Dokonalá čern jeho ježka v návaznosti na barvu obočí a očí sotva překvapí, možná by to však svedla hustá úroda bodlin, které by mu mohl závidět i zátěžový koberec.

„Nechceš si se mnou, Vasilku, vyměnit hlavu?“ říkávala mu Sofie, když si o ty štětiny láskyplně dřela dlaň. „Ani ne,“ odpovídal, „já bych kartáč na boty líbat nemohl.“

Jeho podsaditost není nic než dobře propracovaná masa svaloviny, jeho kůže je křížem krážem rozrytá jizvami. V akcích to už třikrát škaredě odsákal, ale má snad devět životů. Nebo aspoň ještě jeden, jak doufají ti, kteří ho do moravských Karpat s bojovým druhem Dmitrijem na jejich ultratajnu misi vyslali... Vlastně stačí půl

– jenom aby se dostal, kam má, a splnil si svoje! Pak ho třeba vem čert.

Na počátku se na Vasila usměje štěstí, že ho nebesa nenamanévrují před nepřátelské lafy nebo na strom. Další minuty jsou už dokonale v jeho režii: do hodiny v blízkém lese zahrabe padák a všechno, co by ho mohlo už na první pohled prozradit. Stopy práce zamaskuje větvemi. Na sobě má nenápadné, tuctové šaty. Pokusí se ve tmě trochu zorientovat a začne se poohlížet, kam tak mohl v té větrné nepřízni dopadnout Dmitrij.

Tři týdny před Vasilem a dobrých pár set kilometrů daleko se na zem snesl jiný parašutista. Vlastně se jich tam z neovladatelného amerického bombardéru vysypalo rovnou devět – Andrew je jeden z nich. Mrazivý, i když posledními slunečními paprsky polechtávaný podvečer na začátku dubna na obzoru hyzdily po sobě střelící letadla a mohutná mračna ohňové bouře rozpoutané ve vzdáleném městě spojeneckými bombami.

Andrew se po úspěšném seskoku sešel s kapitánem a druhým pilotem, ostatní z posádky dopadli kamsi mimo jejich dohled. Byli od hlavy k patě obalení jinovatkou, ale měli úplně jiné starosti, než si stěžovat na zimu. Naházeli do očí bijící záchranné vesty a padáky do nejbližšího křoviska a sami se vyrazili zašít do prvního pořádného remízku, aby se dohodli na dalším postupu... Snad si jich nikdo nevšiml.

Na některém z Hitlerem okupovaných území by to mohli risknout a pokusit se hledat pomoc u domorodých obyvatel, aby je na nějakou dobu ukryli. Ale tady není ani Holandsko ani Belgie ani protektorát, tady je krvácející srdce třetí říše. Stupňující se plošná letecká ofenzíva na německá města přináší nebetyčnou nenávist vůči spojencům

a lynčování sestřelených letců civilním obyvatelstvem není výjimkou. Nezabírá ani předem pečlivě nacvičená věta *Nejsem z bombardéru* – snad že ji do kvapné lidové popravky nestihnou opakovat stokrát, jak to pro přerod lži v pravdu požaduje proslulý místní rodák Goebbels.

Američané o excesech spáchaných na britských i svých kolezích vědí a je jim jasné, na koho se tady můžou spolehnout: jenom sami na sebe. Chtějí zpátky ke svým, ale přes frontu by to nezkusil ani vyložený blázen. Tak přes Švýcarsko? Kde se vlastně přesně nacházejí? Probrali mapu. Budou si někde muset opatřit civilní šaty, ale nejdřív si musí počkat na noc, aby se vůbec odtud mohli někam pohnout.

Jenže řeči se vedou a věci často nabírají vlastní směr.

„Čekali jsme asi tak čtyřicet minut. Pak jsme uviděli, jak k nám jde několik mužů. Mohli jsme se pokusit utéct, ale nemělo to cenu. Vzdali jsme se dobrovolně,“ zdůraznil později během výslechu Andrew. Dostali je do hodiny.

Ráno k nim na vojenskou stanici přivezli i zbylou šestici jejich posádky, nikomu se útek nepodařil; dva navíc byli už z letadla zranění. Zajali je vojáci, kteří brzo po pádu objevili ohořelé trosky letadla a prohledávali široké okolí i přes noc. Do původního počtu jim tak scházel jenom zadní střelec, jehož pozemský čas vypršel ve spodních patrech nebe ve stroji proděravěném skrznaskrz dvacetimilimetrovými kanony německých stíhaček.

Opoledne je zavezli na velitelství do vzdáleného města proměněného na mnoha místech v ruiny. Andrew se s ostatními choulil na nákladáku a sledoval odstraňování následků náletu, které se zdálo být pro rozsah katastrofy stejně nemožné jako vdechnutí života přenášeným mrtvolám. Kdo si převážených Američanů na korbě všiml, ten na ně zatínal pěsti.

Teprve teď si opravdu uvědomili, jak moc bylo dobře, že je dopadli vojáci, že jim nevyšel pokus o útěk, při kterém by se možná dostali do rukou těm bez uniforem. Říkali si snad po chlapácku v remízku, že se můžou spolehnout jen sami na sebe? Najednou mají mocného spojence, ženevskou úmluvu o zacházení s válečnými zajatci.

V pobořeném městě je čekal ještě jeden a důkladnější výsledek. A po něm bezesná noc v posádkovém vězení, odkud nazítří začala jejich pouť po zajateckých lágrech... S výjimkou obou zraněných, kteří strávili ještě dva dny v korektní péči nemocnice, kterou jejich včerejší vzdušná návštěva nekorektně srovnala napůl se zemí.

Vasil sestoupil z nebe dobrovolně, Andrew vyskočil z těžce poškozeného a neovladatelného letounu. Vasil pokradmu v noci, Andrew v posledních paprscích a s uvítací petardou na zemi explodujícího stroje. Vasil má bojový úkol teprve před sebou, Andrew má splněno. Jeden je Rusín, druhý Američan a zatím je nespojuje vůbec nic.

Vasil absolvoval paradesantní výcvik s diverzním kurzem, hodinami průmyslové sabotáže a dalšími předměty, za jejichž ovládnutí by ho v každé rozumné době izolovali od ostatních na kilometry daleko. Ale rozumná doba neexistuje. Dokáže získávat informace a provádět rušivé akce, přepadat a lámat vaz vybraným cílům živým i neživým, budit strach a nejistotu na území nepřítele. Jeho životnost je úměrná jeho schopnosti učinit se neviditelným. Umí to znamenitě.

Umění Andrewa spočívá v pravém opaku – každého upoutat. Je takový odmalička. Před válkou ho to přivedlo až na divadelní

V pobořeném městě je čekal ještě jeden a důkladnější výslech.

prkna, vystupoval v rozhlasových hrách, přišly i drobné role ve filmu. Rozvíjet sklony k excentričnosti mu popřává i armáda: nelétá nenápadně v noci, ale nejčastěji ve dne a v rámci bombardovacích skupin čítajících desítky i stovky strojů. Nesedí na palubě jen tak nějakého letadýlka, ale v létající pevnosti s desetičlennou obsluhou. Jako bombometčík z ní posílá na zem ty nejvýstřednější pozdravy... Přechylme to do časů minulých. Poslední zranění prý utržil v dětství, když si při pádu ze schodů vymkl kotník, jak se rád chlubívá.

„Vyjebal jsem si ho v naší vile, když mi tam podrazil nohu můj vyjebanej bratranec,“ rád dodává. „Vždycky to byl pabl.“ Oproti tomu zraněními pronásledovaný Vasil sprostými slovy neplýtvá, a to pochází z bohem zapomenuté podhorské chatrče.

Dokonce i na pohled jsou ti dva dokonale odlišní: Andrew je vysoký štíhlý blondák s počínajícím znamením mužné moudrosti – Vyjebanou pleškou, no! – a modrýma očima. Co na něj neprozradí útlý břich, lze odezřít z požívačných linií jeho tváře – většinu života se měl líp než nějací byrokrati a ani v poslední době to určitě o moc horší nebylo. S baculatými papulemi mu pěkně seknou rty, které se náhodným i nenáhodným pozorovatelům jeví masité.

Kdyby šlo o tu první válku, tu, jejíž generálové ještě akceptovali alespoň to, že se plošně nemasakruje civilní obyvatelstvo, šlo by prohlásit, že Vasil a Andrew jsou jako hot a čehý; lidstvo však za poslední čtvrtstoletí učinilo tak báječné pokroky na všech frontách, že koňská přirovnání začínají kulhat. Každopádně je každý úplně jiný a v běžném životě by si ruku nepodali. V běžném životě by ani neměli šanci na sebe narazit, a dokonce ani nyní, když jsou od sebe stovky kilometrů, to na to moc nevypadá.

Vasil hned po dopadu zakopal všechno, co by ho mohlo už na první pohled prozradit, pokusil se trochu zorientovat a začal se poohlížet po Dmitriji, ale byl to v neznámé krajině utopené ve tmě pokus odsouzený k fiasku. Nakonec si zdříml, ale za rozbřesku byl už zase na nohou.

Nebe je po včerejší větrné noci, která je rozdělila, jako vymetené, a Vasil tak konečně vidí, kam přistál. Chvíli si to místo intenzivně vbíjí do paměti. Je rozhodnutý si sem po válce, když všechno dobře dopadne, přijít svůj padák vykopat – z toho hedvábí budou moc pěkné košile.

Vydrápe se opatrně, mimo pěšiny, na malou přírodní vyhlídku a začne s pomocí mapy, buzoly a malého dalekohledu studovat terén s táhlým zalesněným pohořím a kopci s rozsáhlými loukami. Na několika místech si všimne chalup s malými políčky a sady; krajina ještě částečně leží pod příkrovem sněhu. Zasaštrá v paměti: na štábu k němu přivedli člověka, Grún se jmenuje, který odtud pochází a spousta mu toho řekl. (Grún věděl dobře, o čem mluví – a mluvil nejen o krajině, ale i městech a lidech; působil jistě a sympaticky a Vasil doufá, že osoby, které jim pro jejich spolehlivost doporučil, aby je tady kontaktovali, by mu s Dmitrijem opravdu mohly být užitečné.)

Za pár okamžiků se spokojeně ušklíbne a mapu zase složí.

Až potom zhltně pár soust a přihne si z čutory. Jak dlouho bude muset se zásobami v batohu vydržet? Nato si lízne špiritusu, jenom tak pro zahřátí, zima i na konci dubna stále přebíjí jaro, otře si dlaní rty a lahev, kterou do své výstroje přidal tajně, zase pečlivě zašpuntuje. Dal by si pořádně, ale ví, že je čas určený k pití a čas, kdy se mu musí vyhýbat jako čert kříži. Posílněný a připravený vyhrát válku si dopřeje luxus v podobě čtvrtrodinky, kdy mu jsou všechny konflikty světa u zadku.

Do srdce se mu medvědíím drápem zatne čerstvá vzpomínka. Včera ráno, ještě na své straně fronty, navštívil ve špitále Sofii, aby jí aspoň na dálku zamával. Nechce nic přivolávat, ale co když ji viděl naposledy?

Patřila k těm, které se jako první starají o postřelené a rozsekané chlapy, k nimž se často samy musí doplazit pod palbou. Pod rukama jí protekly potoky krve. Viděla řadu rozdrčených a utržených končetin i rozmaširovaných hlav, zažila divokou amputaci provedenou v polních podmínkách pilkou a s jediným dostupným anestetikem, vodkou... nebožáka namol ožrali. Pak došlo i na ni, dostala to do stehna. Převezli ji do lazaretu v týlu, kde se dala dohromady a kde pak už jako zdravotnice zůstala.

Seznámil se s ní, když se tam lízal ze svých nových ran on, jenže brzo se do jejich vztahu vetřela tuberkulóza. Po tom všem, co přežila v prvním sledu, ten neviditelný, o to spolehlivější zabiják! Ach, Sofie.

Vstal a za necelé dvě hodiny bez komplikací dorazil na místo, které má on i Dmitrij vyryté v paměti (zakroužkovat ho do jejich map by bylo příliš riskantní; kdyby se Němcům od jednoho z nich, živého či mrtvého, dostala mapa do rukou, ohrozilo by to toho druhého). Tady se mají setkat, když se jim to nepodařilo dřív a jinak.

Zatím tu Dmitrij není, není tu vůbec nikdo, je tu jen nevýslovně příjemný klid, i ti ptáci si prozpěvují, jako by ani žádná válka nebyla. Najde si ve svahu pod skalkou pohodlný úkryt s dobrým výhledem a zaposlouchá se. Člověk si musí odskočit do týlu nepřítelů, aby měl na chvíli pokoj! Líbí se mu to tady, skoro jako by to tu dýchalo jeho rodnými Poloninami, je to sice jiné, ale cítí se tady chvílku jako doma.

A tak trochu doma taky je, přinejmenším podle toho, že jeho Podkarpatská Rus po první válce připadla Československu a i za

této války k němu po odvolání platnosti Mnichovské dohody ze spojeneckého hlediska už zase patří. Z toho praktického je však stále všechno naruby: Čechy a Moravu zabral Hitler, Slovensko je samostatné a Vasilovu zemi na východě okupují Maďaři.

Vždycky chtěl, aby si Rusíni na Podkarpatské Rusi vládli sami. A kdyby to nešlo, tak si v dávných předválečných dobách přál, aby se Rusínů ujal Stalin – ten by zatočil s pány a hladem, panečku! Tak se to v jeho chudobou políbené zemi říkalo na každém dvorku, na každé pastvině. Jenomže když se do Sovětského svazu přes hřeben Polonin s kamarádem Jurou prodrápali, aby se vyhli odvodu do maďarské armády, rychle poznal, zač je toho špičatý loket. Po krutých výsleších je místní soudruzi – stejně jako tisíce jiných rusínských utečenců – internovali do pracovního tábora, kde to Juru dorazilo.

Jak je ten život absurdní.

Jura ho před smrtí poprosil, aby po válce našel jeho bratra, povyprávěl mu, co a jak s ním bylo, a řekl mu, že ho měl vždycky rád. „Když to přežiješ, pokus se o to, prosím tě. Co vím, naposled bydlel se svou rodinou někde na Moravě. Bojkovice se tam tomu říká.“ A teď má úkol právě v těch Bojkovicích.

Andrew se na vojenské stanici s výjimkou zadního střelce, jehož ohořelé torzo brzo po nalezení němečtí vojáci navrátili do lůna matce zemi, sešel s celou svou posádkou. Ale ve vybombardovaném městě, kam je druhý den přesunuli, se začaly jejich cesty zase rozcházet: dva zraněné zavezli k ošetření do nemocnice a už je ostatní neviděli, zbytek po dalším výslechu nerozvezli do stejného zajateckého lágru, ale do dvou.

Po celých deset nocí se mu v jeho novém bydlišti vracel sen, jaké to bylo tam nahoře, jak je napadla skupina stíhaček, jak jim zničily tři ze čtyř motorů. S jedním výšku neudržíš.

Pokusí se letounu ulečit a odhodit vražedný náklad, ale nemůže otevřít dvířka pumovnice, protože Němci z provozu vyřadili i hydrauliku. Zbývá jediná možnost a tu má jako bombometčík na starosti právě on – odpálí vrata náloží. Povede se: pumy se sypou bůhví kam a bůhví komu za krk, otvor po výbuchu může posádka využít k seskoku. Pár vteřin potom se opravdu na všech stanovištích letadla rozječí klakson, rozkáz z pilotní kabiny k opuštění stroje. Přichází tvrdý boj o vteřiny, zápas o život. A navigátor si ve zmatku teprve hledá padák.

První skáčou s pomocí ostatních dva zranění – zadnímu střelci, kterého našli s vyvráceným bělmem, už nepomůže ani svěcená. Po nich přichází na řadu navigátor, našťěstí to stihl, pak rychle další, sám jde na věc jako poslední před piloty... Mohli něco udělat jinak? Ve finále určitě ne a předtím měli smůlu.

Na lágř si Andrew nemohl stěžovat. S ohledem na jejich postavení je neživili nejhůř, přes vlezlou zimu, která celou dobu venku panuje, měli na barácích docela teplo ani se během doby, kterou tam strávil, nesetkal s žádnou zlovůlí ze strany vězňitelů. Byla to trochu nuda, ale bylo to k přežití.

Jenomže teď? Teď už není v táboře, kde trávil deset dnů, teď už několik hodin trčí ve vlaku a ani pořádně neví, kam jedou. Podle toho, co říkají ostatní, snad někam na východ, možná do Slezska.

Na ranním nástupu vyvolali Andrewovo jméno a jména pár desítek dalších, kteří teď ve vlaku sedí s ním – Britů a jiných Evropanů, nasazujících krky za svobodu svých zemí také nejčastěji u britské RAF, Kanaďanů i Andrewových krajanů, jeden je dokonce ze stejného města jako on.

Co to má znamenat! Proč ho tak brzo vylifrovali jinam?

Třeba jenom potřebovali tábor uprázdnit pro jiné zajatce. A možná jedou do nějakého pracovního tábora; no dobře, uvidí se, jaká to bude makačka. Anebo je snad úplně normální, takto pendlovat mezi lágry? Nebo –

Něco ho zarazí, ale ještě neví přesně co, je to jenom takový pocit, že mu cosi v jeho uvažování proklouzlo mezi prsty, že nějakou myšlenku nedotáhl do konce... Tak od začátku:

Třeba jenom potřebovali tábor uprázdnit pro jiné zajatce.

Tady něco nehraje.

Třeba jenom potřebovali tábor uprázdnit pro jiné zajatce –

Vyletí mu to z podvědomí jako bubliny, když zatřepe coca-colou: Ale copak tam, kam jedou, není plno? Nebo se to tam uprázdnilo *náhle*? A není to tak, že – je ten tábor *likvidační*? Že to tam *náhle vystřileli* a oni teď jedou zaujmout jejich místa? Že Němci mají vzorové lágry pro Červený kříž a... *ty druhé*, ze kterých se už nikdo nevrátí?

V Andrewovi to exploduje jako bomba, na které je jinak expert: strach ze smrti, úzkost z toho, jak tyto věci chodí rychle a jak jsou definitivní; jejich zadní střelec byl veselý chlapík plný života a během chvíle ho měl celý za sebou. Vezme mu pár minut, než zase dostane emoce pod kontrolu.

Zastydí se. Doufá, že si toho na něm nikdo nevšiml, takhle se přece nebál, ani když je napadli hned na prvním bojovém letu... Co dál? Přece se nenecháš ubezdušit jak nějaká vyjebaná slepice! Jsi voják, něco zkus! Práskni do bot. A pokus se o to ještě během transportu – z tábora, jaks to za těch pár dnů poznal, by to bylo ještě těžší!

Je už tma a nekonečné drncání vlaku ho nakonec uspí. Andrew

nemůže tušit, že po celou dobu jeho útrpného cestování se schyluje k několika vteřinám, které vybočí ze zaběhaných kolejí a prorazí závary nemožnosti. Až se to stane, tak to ve své herecké hlavě opentlí výrazem *deus ex machina*.

Vasil se ve své skrýši Dmitrije nedočká ani do dalších dvou hodin, za které to sem od svého bivaku zvládl on, ani za osm hodin, ani když utichne ptactvo lesní a Země se na své nekonečné pouti zase jednou pootočí kolem Slunce tak, že se prodlužující stíny spojí v téměř neproniknutelný val tmy.

Čekání tvoří valnou část jeho práce a tu on dokonale ovládá. Občas vstane, protáhne se, provede pár cviků a trochu se projde, ale i během toho zůstává v dokonalé interakci s okolím, kdyby se někde něco podezřele šustlo. Než si jde po tom dlouhém nicnedělání, a přece pořádně šichtě večer lehnout, nají se, tentokrát podstatně vydatněji než ráno, což už začíná být na jeho zásobách vidět. Zapije to vodou, na řadu přijde i kapka hřejivého špiritusu.

Zavře oči a všechno si ještě jednou prochází. Vyrazí za úsvitu na další místo, které mají z Dmitrijem zakroužkované z bezpečnostních důvodů jen v hlavě. Když bude dost opatrný, snad bude mít víc štěstí než dnes: ještě se tam se svým bojovým druhem může sejít – na té myslivně, kde mají zkusit svou první zdejší kontaktní osobu. Hlavně aby byl hajný opravdu tak rozumný, jak to o něm říkal na štábu Grún. I když... Ten ho viděl naposledy na začátku války a za Hitlera se urvali z řetězu i jiní slušně vychovaní vlčáci.

Hvozd vydává stovky zvuků a Vasil se jim bude v jakémsi polospánku

po celou noc snažit porozumět a zachytit ty, které nepatří přírodě. Vedle hlavy má pro ten případ připravenou pistoli a granát – nemůže se však ubránit tomu, co ho přepadá v ní: spoustě otazníků.

Když se nesešel s Dmitrijem, co to pro něj asi znamená? Už ho možná mají a Vasila můžou hledat. Ale třeba jeho parták Němcům ani četníkům do rukou nepadl a jenom se někde před nimi ukrývá... Kéž by tady byl, bylo by jim spolu líp, byli by ve dvou silnější.

Co je špatně?

Plán mají lepší než jejich předchůdci! Vyskočili tady, prakticky na místě úkolu, zatímco předešlé desanty do protektorátu dopravovali jenom nad polské území, takže před výsadkáři stály těžko řešitelné úkoly hned dva – aby mohli plnit zpravodajský nebo diverzantský, museli se nejdřív na Moravu nebo do Čech prokousat tvrdou krustou německých kontrol; na tom si Vasil ani Dmitrij lámat zuby nemusí.

Plán! Vasilovi se to slovo vrátí jak bumerang a zkříví mu rty. Každý jejich plán má vždycky nejen verzi A a B – ale i X, *když to nevyjde*. Jenže tu nikdy na papíře neuvidíš. Něco pro vojáky jejich druhu za války tak přirozeného, jako je zajetí, podstoupení opakované tortury a poprava, je tabu. Mučí teď Dmitrije? Anebo na sebe v bezvýhodné situaci radši vztáhl ruku sám?

Jenže i kdyby neprozradil nic jiného, než svoji mrtvolu, tak je to stejně dost na to, aby to tady začali Němci pročesávat – nemohli by vědět, kolik dalších Dmitrijů s ním vyskočilo.

Ale snad jeho druh opravdu vojákům ani četníkům do rukou nepadl a někde se z nějakého důvodu jenom zasekl. Vasil tomu chce věřit. I tomu, že jestli se Dmitrij při dopadu zranil a nemůže dál, tak se ho ujmuou místní a na nějakém seníku ho tajně vykurýrují.

Nad ránem za Vasilem přichází Sofie, ale není to povedené rande. Jede na korbě vojenského nákladáku, ona běží za ním. Vztahují

k sobě ruce a užuž se zdá, že jim to vyjde, že se jim to opravdu podaří, chybí už jenom píd, aby ji mohl popadnout za dlaň a přitáhnout k sobě. A řidič šlápne na plyn. Dívá se bezmocně na zmenšující se postavu a to poslední, čeho si ještě všimne, je její pláč... Až vstane, bude si sám muset utřít oči... Ech, klidně by tady dobrovolně zheb-nul výměnou za to, aby jí plíce dovolily běhat.

Několik dní předtím měl v německém vojenském vlaku Andrew taky špatný sen.

Za rukáv ho zatahala holčička, které si všiml z nákladáku, když je vezli z místní vojenské stanice na velitelství do polorozbořeného města. Je od hlavy k patě špinavá a má roztrhanou sukni i kabátek, který podle záplat nebyl ani před náletem bůhvíco. V poškrábaných rukách drží hadrovou panenku, a když na ni zaměří svou pozornost, vidí, že je to její věrná kopie. V umouněných dívčích tvářích se na rozdíl od ostatních okolo, které jsou plné zoufalství nebo tupé odevzdanosti, zračí nepatřičný klid.

Po nákladáku, kterým ho sem vojáci vezli, ani vidu, oba stojí na obrovské haldě sutin, které se snaží lidé podle jakéhosi systému spíš aspoň třídít než opravdu odklízet.

„Proč jsi mi zabil maminku?“ zeptá se.

„Já ji přece nezabil.“

„Jak to víš?“

Neví.

„Zlobila?“

Vytočí ho to – přece se nebude vybavovat s nějakým děckem o tom, co je válka a kdo ji zavinil! Jejich zadní střelec to taky schytl! Vztek mu ovládne hlas: „Ano! Moc zlobila, všichni tady moc zlobíte!

Váš tatínek, ten s knírem, kterého znáš z fotografií na stěnách a v novinách, vás všechny naučil moc špatné věci!“

„Hitler není můj tatínek. Můj tatínek padl před rokem... Co ti maminka udělala?“

I ve snu cítí, jak je absurdní vést takovýto rozhovor, jak je nemsynlná celá tato situace. Je voják, není žádný zabiják! Proč se s ní vůbec vybavuje?

„Prostě zlobila a –“

Přeruší ho zlověstný zvuk sirény. Kolem nastává panika, lidé pouštějí na zem, co mají v rukách, a rozbíhají se skryt do sklepa v nejbližším nezbořeném baráku.

„Jak to?“ říká udiveně holčička. „Vždyt to bylo včera... To bude další nálet?“

Trhne sebou a instinktivně ji bere za ruku: „Ano. Pojď, musíme se honem schovat!“

Ví, jak je z vojenského hlediska taktické opakovanými nálety přiživit požáry z prvního úderu, aby nasávaly okolní studený vzduch a rychlostí dvojnásobného orkánu pomáhaly šířit oheň s tisícistupňovým žářem a dusivým dýmem. Nejspíš mu neřekli, že něco takového je i pro totální vyčerpání všech požárníků a záchranářů ze širokého okolí už zaměřeno prakticky jen na likvidaci živých civilních cílů, ale jaké to bude peklo, to si umí představit.

Vyškrubne se mu: „Běž. Já chci za maminkou.“

Jít za její maminkou je přesně to poslední, po čem touží Andrew. Rozběhne se za ostatními a běží skoro jako o život – ne, opravdu běží o život! S divoce poskakujícím srdcem se ve vchodu do domu ještě otočí: stojí jak přikovaná tam, kde ji opustil, a s panenkou přitisknutou k útlounké hrudi vzhlíží k nebi... Probudí se se stejnou úzkostí ze smrti, jakou v něm nastartovala myšlenka, že je vezou do vyhlazovacího lágru.

Jeho šance nepřijde shůry, jak by se na správnou *deux ex machinu* slušelo, ale z ďáblovy strany, zpod kolejí, a Andrew i ostatní k tomu budou mít navíc opravdu z pekla štěstí – kdyby jeli rychleji, bez mrtvých by se to sotva obešlo.

Ve vlaku, který sjel z náspu, i tak nic a nikdo nezůstane na svém místě; sám má tu výhodu, že jeho poletování vagonem z větší části zbrzdili ostatní chudáci. Než se ozve první sténání, je chvíli šokované ticho. Další minuty začnou organizovat vojáci – vyhánějí z vlaku všechny, kteří můžou chodit po svých, a ti s sebou tahají zraněné.

Válka neprobíhá jen na frontách, v nebi a na mořích, ale i v německém zázemí a těm, kdo ji vedou, se podle Himmlerova nařízení nesmí říkat partyzáni, ale Banditen. To Andrew může sotva vědět, ale tomu slovu, které slyší ze všech stran, rozumí dobře. Venku zjistí, že se banditům podařilo podminovat trať a že pekelný stroj uvedli do chodu tak, aby roztrhal koleje těsně před tím, než na ně najede lokomotiva.

Ztvární svoji životní roli. Napadá na levou nohu, šikovně se mu roztřesou ruce, přesvědčivě sehraje tik pod pravým okem a občas si sprostě uleví. Přitom dává pilně najevo, že ostatní by na jeho místě řevem budili tisíc let staré mrtvé. Zabere to: je zařazen do sektoru pro zraněné – je to prostě napravo od míň potlučených.

Hlídku tu zajišťuje jediný strážný.

S prvními ranními paprsky vstal a pustil se do sušenek, zapil je vodou, na řadu přišel i špiritus... Jde o nejtřeskutější duben za poslední půlstoletí a Vasil mrzne už druhý den, proto si ho tentokrát dopřál místo kapky poctivý hlt.

Nad kopci na rozdíl od včerejška leží mračna přecházející nad zemí v bělavou mlhu. Špatné pro orientaci, ale ideální pro někoho, kdo chce uniknout nežádoucí pozornosti.

Ale neplyne i jeho život jakoby v mlze? Má snad někdy jasno, do čeho opravdu jde a jestli se ještě někdy ukáže u svých – vždyť podle pravděpodobnosti měl chciťnout už dávno. A jestli to přijde tady, tak kdo z těch, které nosí v srdci, mu bude po válce chodit na hrob? Nikdo. Bude to možná nějaká mělká jáma odfláknutá nepřátelským vojínem na neznámém místě, nikdo se nedozví, kde bude hnit... Do konce ani po smrti se z mlhy svým blízkým nevynoří.

Neubráníl se zádumčivé úvaze o nedostatku hostů nad svými ostatky, zato s mapou se už nezdržuje. To, co potřebuje vědět, si pamatuje ze včerejška, kdy mu ten potišťený kus papíru dělal jedinou zábavnou společnost. Už jenom cvičně vytasí pistoli; bylo by dobré, kdyby po cestě na nikoho nenarazil, jenomže ve hře jsou různé možnosti. Spokojeně ji zasune zpátky pod kabát, kde mu na řemeni visí i granát; další má uložený v kapse batohu. *Různé* možnosti znamená *všecky* možnosti.

Seběhne na lesní cestu.

Po dlouhém strmém stoupání na horský hřeben na něj bude čekat dlouhý úsek mírně zvlněným terénem. Mlčenlivými svědky jeho řízného tempa budou dlouho jen stromy; les pouze na několika místech ustoupí pasece. Až na konci přijde také pochod podél horských luk a částečně i přes ně. Musí z nich být za lepšího počasí nádherný výhled, ale Vasil je rád, že je to právě tak, jak to je. Neuvidí nikoho on, neuvidí nikdo na něho.

„Pozdrav pámbu – ”

Zaslechl zvuky seker už z dálky a s mapou v ruce nějakou dobu přemýšlel, jestli se má lesním dělníkům vyhnout. Jenomže to by znamenalo sejít z cesty a zešíroka je obejít a on se nechce ani zdržovat, ani se prodírat kdovíjakými přírodními nástrahami.

Pracují ve svahu přímo nad cestou, takže na sebe s Vasilem i v mlze, která navíc zatím trochu prořídla, dobře vidí. Zabočil k nim, aby si nemysleli, že má jakýkoli důvod to neudělat. Jeden po druhém ustanou v práci a zvědavě si ho přeměřují. Nepotkávají tu neznámého člověka každý den, kdoví co jim nese.

„Dejž to pámbu.“

„Jdu dobře do...?“

Společenská otázka: ví, že jde. Stejně jako to, že by asi po třech kilometrech musel na rozcestí zahrnout doprava, aby se do toho městečka opravdu dostal, zatímco na myslivnu to bude ještě pořádný kus původním směrem. Ale hlavně ani náznakem neprozradit pravý cíl svého putování.

„Můžete tam být za dvě hodiny.“

Vysvětlí mu, jak je to s tím rozcestím a s odbočkou, a v nastálém tichu čekají, jestli řekne, co tam míní pohledávat. Kdyby se ho na to zeptali přímo, dostalo by se jim jakési připravené povídačky, ale k tomu nedojde; lidé si zvykli v těchto složitých časech radši nestrkat nos do věcí, po kterých jim nic není, zejména když se to z druhých očividně nechce vykutálet samo. Prohodili pár vět o počasí a Vasil jim dal sbohem.

Přemýšlel pak dlouho, jestli se nemohli dovítit, že s ním není všecko v tak dokonalém pořádku, jak se tvářil. Kdoví kdy kde komu a jakým způsobem o něm nazvaní! Ale nakonec nad tím mávl rukou, stejně jinou možnost neměl, pokud se nechtěl rozběhnout zpátky a pro jistotu všem neprohнат kulku hlavou. Raději dál prohání sám sebe.

Štěstěna zkouší Vasilovy jemné a citlivé rty, vlepuje mu na ně jeden polibek za druhým a on věří, že to tak bude pokračovat – největším dobrodružstvím na jeho mnohahodinové trase byl dvacetiminutový odpočinek se svačinou a dál se toho „stalo“ už jenom tolik, že si na jiném místě doplnil čutoru ledovou vodou z bystřiny. Na nikoho dalšího nenarazil, a dokonce i počasí se v pravý čas umoudřilo. Zůstává sice pod mrakem, ale mlha ustoupila, právě když to nejvíc potřebuje.

Je pozdní odpoledne, Vasil dřepí za hustým křovím a s dalekohledem shlíží na cíl své cesty. Myslivna leží pod kopcem, na který se vyškřábal dostatečně opatrným obloukem už před víc než hodinou.

Ted!

Vyletí jako Jesse Owens, černý blesk poslední olympiády v Berlíně, nehledí napravo nalevo, támhle pět kroků nahoru na ten strmý val a klička za první mohutný strom, neslyší nic než tep své krve a vidí jenom před sebe, jako by běžel nějakým úzkým tunelem, utíká dál mezi ty stromy a keře, jak si to plánoval už v leže, a doufá, že mu ten první statný strom vzadu bude aspoň chvíli krýt záda, kdyby po něm stříleli, a sprintuje dál a dál, je ještě rychlejší než v tom snu o holčičce, kterou nechal napospas spojeneckým nebesům, zatímco sám se pádil schovat – tentokrát maká opravdu o život.

Ozve se série krátkých dávek ze samopalu, ale se zpožděním a naslepo. Nikdo se za ním nenamáhá. Jen se jdou podívat, jestli ho náhodou netrefili.

Vojáci toho za celý den mají dost a do temné noci se jim nechce.

A navíc dobře vědí, že v terénu, ve kterém se nevyznají ani oni sami, bude tomu Američanovi scházet mapa, ale zato že má na sobě uniformu, která ho každému prozradí na sto honů. Je sice už půlka dubna, ale počátek jara je tak studený, že své úsilí raději než na chytání neozbrojeného pitomce zaměří na rozdělávání ohňů – pomoci se určitě nedočkají dřív než ráno.

Nedostali Amíka? Nevadí, určitě to udělají jejich někde jinde. A o co, že to bude hned zítra, pokud do rána neumrzne. To je ono, Kamaraden! Když se to tak vezme, je docela jisté, že se dostal sám.

Objekt pod Vasilem se skládá z bytelného srubového domu a k němu nalepených prkenných hospodářských budov. Od okolí je oddělený plotem ze zkřížených latí. Na ohrazeném pozemku se prohánějí psi a potulují slepice, které před těmi prvními chrání drátěný plotek. Samotný hajný se nejdříve dlouho čemusi věnoval uvnitř kůlny, pak vyšel, posadil se u venkovního stolu – na kterém trůní obrovská kočka, jako by pekelné moci sem vyslaly svého nejčernějšího emisara, aby přivítal černočerného Vasila, spojence z nebe – a začel se do novin. K tomu si pokušoval dýmku. Nakonec zašel do domu a zatopil.

Z komína to už vesele stoupá a Vasil se nemůže dočkat, až se tam uvnitř uvelebí.

Manželku, děti ani nikoho jiného v objektu nezaznamenal. Hajný nejspíš bude stále ten stejný samorost, jak na něj před pár dny na štábu vzpomínal zdejší rodák Grún. Nechce si hrát na proroka, to by mohlo mít neblahé důsledky, ale je mu ten muž

s bohatými dlouhými fousisky i na tu dálku čímsi sympatický.

Je už téměř tma, když se ho rozhodne kontaktovat.

S přivoláváním pána domu se obtěžovat nemusí, s radostí to za něj dělá roz dováděná smečka. Hajný sleduje přichoziho ze zápraží. A nevyšel z domu s prázdnou. Má s sebou flintu na znamení, že každému lumpovi klidně ustřelí hlavu, ale jako nabídku neutrality ji drží přitisknutou na prsa s hlavní směřující šikmo nahoru.

„Co tady sakra chcete?“ slyší Vasil první slova toho, od kterého si tolik slibuje.

Lidem často i ve vypjatých situacích jako první vleze do hlavy úplná pitomost... *Měl by mít radost*, napadlo výsadkáře, *že tady nemusí mluvit jenom se zvířatama!*

„Vy jste můj člověk!“ přebíjí Vasil nevrlost svého protějška úsměvem. „Pro začátek určitě trochu čaje.“ Pistolí, kterou mu míří přímo doprostřed hrudi, přebíjí mizerné zacílení myslivcovy pušky.

Och, jak by Andrewa potěšil horký čaj, jak by ho právě teď povzbudil hlt silného alkoholu! Co by dal třeba i za pouhou půlhodinku u kamen, jak rád by strávil pár hodin s nasyceným břichem někde mezi čtyřmi stěnami! A zatím žíznivý, promrzlý na kost a s žaludkem, který podle bolestivých křečí už začal trávit sám sebe, dál klopýtá neznámými končinami, které jsou tak vyjebané, vyjebané, vyjebané! Hlavně neberou konce.

Odras se z vysoké skály a v letu si sebevraždu rozmysli – jak podobný je to případ.

Andrew se rozmyslel už dávno. Tak rád by to vzal zpátky a byl zase u vykolejeného vlaku v péči německé armády... A místo toho je odsouzený vzít si život tím nejpomalejším a nejhlupejším způsobem: klopýtá na pokraji absolutního vyčerpání, až nakonec někde definitivně spadne a přijde konec.

Zatím, když se to stalo, ještě pokaždé vstal, ale je to čím dál tím tužší boj.

Už dávno před očima nemá prchavou vidinu svobody, má před nimi poctivé dveře, do nichž vejde a řekne, co je zač, jen ať si na něj zavolají německé vojáky – a předtím ať ho buď zlynčují, nebo se o něj postarají!

Ale nikde nejsou žádné dveře, žádné stavení.

Vasil měl mapu a hned prvního dne se v ní pomocí buzoly a dalekohledu bleskově zorientoval, ale Andrew měl jen prázdné ruce a tmu, neboť první dva dny krácel jen v noci. To měl ovšem ještě na mysli zdar útěku. Vasil si vyšlapoval po cestě, ale Andrew překračoval všechny cesty napříč a mezi nimi to ještě zpočátku bral cikcak, aby mátl stopy. Znamky civilizace se snažil co nejvíc obcházet. Když se konečně dostal z rovinné krajiny do vydatných kopců, šlapal do nich bez ohledu na vrstevnice v tom nejstrmějším úhlu.

I když v tu dobu, po desítkách kilometrů, už jenom automaticky.

Plán, jestli to tak lze nazvat? Dostat se do nějaké chalupy protiněmecky naladěných Poláků nebo Čechů, od nichž si sliboval civilní šat a jinou pomoc, a dál by se už vidělo. Napadlo ho vyrazit směrem na protektorát, o kterém tušil, že je to ze Slezska na jih. A zvolený směr vzdor svému kličkování udržoval. Ale dnes, třetího dne své anabáze, definitivně uznal svou porážku a vzdal se.

Jenomže není komu.

„Tu pušku vemte pomalu za hlaveň a dejte na zem. A udělejte pár kroků dopředu, ať mi neutečete dovnitř... Nebojte, chci si s váma jen promluvit,“ dodal, ale už bez úsměvu, když se hajný zatvářil všelijak. „A zkroťte si ty psiska. Jak na mě vyletí, je po nich.“

„Správně,“ pochválil ho, když hajný udělal všechno, co měl. „Teď jdu za váma. Neublížím vám, když nebudu muset.“

Otevřel si branku, vešel a zase ji za sebou zavřel, aniž by z domácího spustil zrak a aniž by z jeho hrudi spustila oko Vasilova pistole. Psi zavrčeli, ale zůstali ležet poslušně stranou. Pak ke strnule stojící postavě popošel.

„Co po mně chcete,“ zmohl se hajný. „To se vám nevyplatí.“

„Hlavně klid... Běžte dovnitř a nic nezkoušejte. Jdu za váma. Mám to odjištěné, jeden rychlý pohyb a zmáčknou to.“

„Podívejte se,“ pokračoval, když už naproti sobě seděli za stolem, na který si Vasil položil svou zbraň tak, aby hlaveň o něco přátelštěji směřovala mimo hajného, „vím, že to není nejlepší začátek. Ale nedal jste mi na vybranou... Posílá mě za váma Grún. Pozdravuje vás.“

Aha, tak o to jde! Němci sem poslali provokatéra! Každý ví, že Grún převáděl lidi na Slovensko, a každý ví, jak to dopadlo při posledním pokusu. Že je hlídka zatkla, ale Grún s převáděnými je po cestě přemohli, svázali a pak se po nich slehla zem.

„Nic o Grúnovi už roky nevím. Nejsem s ním v kontaktu a nezajímá mě.“

„Vysoký asi jako já, pleš, může mít tak čtyřicet. Hnědé oči. Na pravé tváři má velikánskou jizvu.“

„Neříkám, že jsem ho neznal. Znal jsem ho jako každý tady. Ale nic o něm už dlouho nevím. A pleš neměl.“

„Před týdnem na Ukrajině ano – tady,“ zaťuká si Vasil názorně na temeno, jako by to bylo bůhvíjak důležité. „Posílá mě za váma, že mi

pomůžete. Jsem československý občan z Podkarpatské Rusi. Seskočil jsem sem z letadla předevčirem. Mám tu nějakou práci a potřebuju s tím trochu pomoct.“

Používat ve styku s vytipovanými kontaktními osobami slova československý občan poradil Vasilovi právě Grún. Připomínka starého dobrého Československa jim prý bude znít libě.

Československý občan! Seskočil jsem předevčirem! Mám tady nějakou práci! ... To na mě teda Němci zkouší těžký kalibr! ... Anebo... Říká snad pravdu? Ale proč mu to věřit? Co když se odněkud просlechlo, že dávám partyzánům do batohu, když přijdou, že nemají nic k snědku? Zkouší Němci moji loajalitu?

Hajný ve své tvrdohlavosti zaváhal a Vasil toho využije:

„Žádný strach, nejsem konfident. Mluvím rusínsky – “ něco na něj rusínsky zahuhlá, „a umím i rusky – “ přidal cosi v ruštině. „Rusínština má *h* jako čeština, ale ruština *h* nemá, podle toho to poznáte. V ruštině je místo *h g* nebo *ch*. Mluvím taky česky, jak jste si určitě všiml, i když s přízvukem... Ale není to německý přízvuk! Německy umím leda to, že německy neumím, jenomže jak vám to mám dokázat.“

Dva muži jdou krajinou svého srdce. Je to drsný kraj, obzvláště v zimě, které se toto jaro stále tolik podobá.

Ale i v létě a na podzim. Nejsou zde snadno obělavatelné, výnosné lány, nýbrž zalesněné hřebeny a kopce s malými, často kamenitými políčky, na nichž musí chalupníci tvrdě dobývat své brambory a nemnohé druhy zeleniny. Na přilepšenou si v době zralosti trhají jabka, hrušky a slívy, rovnou do pusy, do jídel nebo na usušení či kompoty, a černé sádlo – povidla. Na ještě větší přilepšenou si z toho pálí

dobré nápoje. Není to tu žádná Haná, ale je to jejich, narodili se tady.

Býval to vlastně velice dobrý kraj.

Ale pak ho obsadili Němci, kteří z něj mladé muže vyrvali a nuceně nasadili na práci v rajchu. Jenomže tam se už někteří z nich po poslední dovolené strávené doma odmítli vrátit. Žijí tady ilegálně v lesích, v kterých se vyznají jako nikdo jiný. Je jich tam ještě několik. Místní obyvatelé, a nejen jejich příbuzní, jim ze svého skrovného množství poskytují jídlo, pálenku, cigarety a jinou nezbytnou pomoc. Někdy u nich můžou i přespát, ale dnes si jdou jenom pro proviant.

Mají tam nahoře ve svém středu i dva ruské utečence z německých zajateckých lágrů. Proto je až tak nepřekvapí, že narazili na dalšího, i když je to Američan. Je v tak zuboženém stavu, že vláčet se s ním zpátky do jejich bunkru je nesmysl. Vezmou ho kolem ramen a plandají s ním dál tam, kam směřovali, a kde proto dneska nebudou jen brát, ale i dávat. Ponechají jej tam, aby se dostal z nejhoršího. Musí se s jídlem vrátit, odkud sem zavítali, ale přijdou se na něho podívat zase zítra večer.

Ve světě řádí válka, v protektorátu hnědý teror, všude si jdou lidi po krku a na samotě v bělokarpatkých hvozdech dostává myslivec lekce ze srovnávací jazykovědy! Ale – účel světí prostředky. Zvlášť když Vasil ještě ke svému výkladu přidá, že provokatér by se mu snažil zalíbit, aby z něj potom něco vytáhl, a nešel by na něj rovnou s kvérem.

Toto je pouze náhled elektronické knihy.
Zakoupení její plné verze je možné v
elektronickém obchodě společnosti eReading.